

Nr 16.

Ankom till Riksdagens kansli den 15 april 1913 kl. 3 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 16, i anledning av en av herrar Stadener och Gullberg väckt motion, nr 36, angående skrivelse till Konungen i fråga om åtgärder för vinnande av sakkunnig behandling inom vederbörande statsdepartement av de s. k. kyrkoärendena.

I en inom Första kammaren av herrar *Stadener* och *Gullberg* väckt motion, nr 36, i vars syfte herr *Holmquist* instämt, och vilken hänvisats till kammarens första tillfälliga utskott, har hemställts, att Riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes vid behandlingen av statsdepartementens omreglering särskilt taga i övervägande, vilka åtgärder kunna anses lämpliga för tillgodoseende av kravet på en sakkunnig behandling av de så kallade kyrkoärendena.

Motionen utgår från det förhållandet, att Kungl. Maj:t genom särskilda beslut av den 13 november resp. 11 december 1908 dels tillsatt en kommitté med uppdrag att, efter verkställd utredning, inkomma med utlåtande och förslag rörande förändrad organisation av kommerskollegium, dels också utsett kommitterade för verkställande av undersökning och upprättande av förslag angående förändrad indelning och organisation av statsdepartementen.

De sålunda utsedda kommitterade inkommo den 18 november 1911 till Konungen med utlåtande och förslag om upprättande inom ett omorganiserat civildepartement av en avdelning för sociala ärenden under namn av socialstyrelsen. I samband med detta utlåtande läm-

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 12 saml. 1 avd. 13 häft. (Nr 16.)

Motionen.

nade departementalkommitterade en redogörelse i sammanträngd form för de av samma kommitterade följda huvudgrunder för statsdepartementens indelning och organisation. Denna redogörelse kom 1912 års Riksdag till handa i förening med Kungl. Maj:ts då aflämnade proposition om inrättande av nyssnämnda socialstyrelse.

Motionen erinrar om departementalkommitterades granskning av statsdepartementens nuvarande organisation och arbetssätt. Den första erinran, vartill denna granskning givit kommitterade anledning, innehöll, att erforderlig fackkunskap vid regeringsärendenas behandling i statsdepartementen och särskilt vid deras föredragning i statsrådsberedningen i allmänhet icke förefunnos. För att avhjälpa detta missförhållande syntes dels de så kallade centrala ämbetsverken böra i en icke ringa omfattning inflyttas i departementen, dels fackmannaelementet böra tillerkännas inflytande vid ärendenas beredning. Den sist angivna åtgärden skulle innebära, att representanter för den praktiska erfarenheten brukades såsom rådgivare inom departementen. Dessa rådgivare borde icke utses för olika tillfällen, vilket endast skulle leda till en fortsättning på kommittéarbetets vägar. De borde utses för viss tid och sålunda utgöra en permanent hjälp åt beredningsarbetet. Härigenom skulle deras biträde vara snabbare tillgängligt, erbjuda mera enhetlighet samt företagas under ökad känsla av ansvar. Olika former kunde tänkas för detta biträde av fackmän: *antingen* fullmäktige, vilka såsom ledamöter inträdde i ett ämbetsverk vid handläggning av vissa ärenden, *eller* sakkunniga, som vore anställda vid ett verk eller tillfälligt inkallades, i båda fallen för att biträda, då deras hjälp ansåges behöfelig, *eller* slutligen ett råd av utanför förvaltningen stående personer med uppgift att avgiva yttranden i ärenden, vilka förelades desamma, ävensom ~~att~~ självt göra framställningar inom området för sin kompetens.

Sedan motionen därpå erinrat om 1912 års Riksdags beslut att inrätta en socialstyrelse och att vid dess sida ställa ett socialt råd, fördelat på vissa sektioner, till vilket erfarna och praktiska män skulle kallas, påvisas i motionen, hurusom för de så kallade kyrkoärendenas beredning, vare sig de handläggas inom ecklesiastikdepartementet eller — såsom fallet är med ärenden af kyrkolagsnatur — inom justitiedepartementet, tillgång till sakkunskap av det praktiska livets art saknas för det departementala arbetet. Motionärerna finna detta så mycket betänkligare, som sedan en viss tid tillbaka de religiösa förhållandena inom nationen undergått betydande omgestaltning och i alla händelser äro i behov av en framsynt omvårdnad. Det synes under dessa för-

hållanden för motionärerna naturligt, att vederbörande statsdepartement behöver tillgång till ett sakkunnigt råd, som står i direkt beröring med den religiösa sidan av nationens liv. Med framhållande av denna från mönstret av det sociala rådet hämtade form för sakkunnighetens tillgodoseende, vilja dock motionärerna icke föreslå Riksdagen att på frågans nuvarande stadium uttala sig för denna form såsom den avgjort fördelaktigaste, utan hemställa endast om skrivelse angående övervägande av åtgärder, som kunna anses lämpliga för tillgodoseende av kravet på en sakkunnig behandling av de så kallade kyrkoärendena.

Utskottet delar den av motionärerna uttalade mening om behöfligheten av sakkunskap inom vederbörande statsdepartement vid beredning av de ärenden, som gälla religiösa angelägenheter. Att dessa ärenden, enligt utskottets mening, blivit från juridisk och administrativ synpunkt med omsikt och skicklighet handlagda, är för utskottet angeläget att framhålla. Men utskottet förmenar, att på det nu ifrågavarande området, likaväl som inom andra grenar av statsförvaltningen, departementalkommitterades uttalande är tillämpligt i hvad angår den av nämnda kommitterade framhållna nödvändigheten, att vid sidan om juridisk och administrativ kompetens jämväl finnes att tillgå erforderlig fackkunskap av praktisk art.

Utskottet.

Frågan om åvägabringande av dylik fackkunskap vid de nu ifrågavarande ärendenas behandling har länge dryftats inom intresserade kretsar. Saken har förts på tal vid överläggning inom Riksdagens kamrar, vid konferenser av kyrklig art, i kyrkomötet, i petitioner från olika sammanslutningar samt i pressen. Att behovet av frågans lösning blivit kännbarare, ju längre den uppskjutits, är naturligt. I samma mån som de sociala förhållandena komplicerats, hava också de traditionella formerna för nationens religiösa liv kraft, på åtskilliga punkter, omgestaltning eller förnyelse. Att i nya tidslägen vidmakt-hålla och fortbilda den religiösa odlingen måste givetvis fordra successiva, väl avvägda och tidsenliga reformer, vilka näppeligen kunna träffas utan tillgång till sakkunskap på sagda område.

Att lösningen av denna fråga hittills företett svårighet, torde delvis hava berott på den splittring, som inom statsförvaltningen ägt rum beträffande hithörande ärenden. Vissa grupper av dessa ärenden hava tillhört ecklesiastikdepartementet, andra åter justitiedepartementet. Utskottet har emellertid aktgivit därpå, att departementalkommitterade i sitt utlåtande av den 18 november 1911 förklarat sig ärna föreslå sammanförandet av samtliga dessa grupper till ett och samma statsdeparte-

ment. Kommitterade motivera denna åtgärd, bland annat, med följande ord: »Det synes naturligt, att den speciella erfarenhet, som vinnes genom en lags tillämpning eller genom förvaltningsgöromål i övrigt, vilka mer eller mindre indirekt höra samman med lagen, bör medföra, att lagstiftningen i största möjliga mån följer förvaltningsgrenarne åt. Lösningen av de olikartade spørsmål, som i det moderna samhället alltjämt uppstå, blir också här tryggad därigenom, att ansvaret för densamma, i vad den sker genom lagstiftning, vilar å den förvaltningsgren, som besitter den största och mest allsidiga sakkunskapen på området, och som därför bäst bör kunna bedöma, huru vid sådan lagstiftning olika intressen böra tillgodoses, och vilka verkningar kunna beräknas av olika lagstadganden.»

Då utskottet antager, att i överensstämmelse med dessa av departementalkommitterade uttalade grundsatser de olika, hittills splittrade grupperna av ärenden, som röra nationens religiösa intressen, bliva sammanförda inom ett och samma statsdepartement, så finner utskottet en gynnsam situation inträda för åvägabringande av tillgång till sakkunnigt biträde vid dessa ärendens behandling.

Vad angår formen för åstadkommande av denna sakkunnighet, så har i motionen närmare redogjorts för möjlighet av dess anordning i gestalten av ett sakkunnigt råd, inrättat enligt mönstret av det sociala rådet. Utskottet vill för sin del icke i frågans nuvarande läge intaga ståndpunkt till denna sida av saken. Säkerligen kunna, åtminstone mot vissa detaljer i vad motionen på denna punkt anför, vägande anmärkningar framställas. Utskottet inskränker sig därför till att i detta sammanhang uttala den uppfattning, att den tillgång till sakkunnighet, som må anses böra beredas hithörande regeringsärenden, bör vara av, såvitt möjligt, permanent och allsidig art. Dess användning synes nämligen icke böra bero på tillfälligt inkallande, utan fast hellre böra utgöra ett regelbundet återkommande led i ärendenas behandling. Dess sammansättning bör jämväl medgiva fullgott utrymme åt lekmannelementet vid sidan om den prästerliga kompetensen.

Utskottet har, såsom av det nu sagda framgår, behjärtat motionens syfte. Men då utskottet inhämtat, att departementalkommitterade redan i väsentliga delar slutfört sitt arbete och inom den närmaste tiden komma att aflämna förslag till statsdepartementens omreglering och till reformer i departementens arbetssätt, finner utskottet lämpligt, att Riksdagen avvaktar sagda förslag, vadan utskottet hemställer,

att förevarande motion icke måtte till någon
Första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 april 1913.

På utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar
Hammar skjöld, Stadener, Hallberg, Sandler, Bergqvist, Malmborg och Oscar Olsson.
